

VYZNÁNÍ KRAJINĚ

Vladimír Valenta, 16. února 2015

Dostal jsem do ruky tezi, která mne upoutala: „Krajina je důležité dědictví, za které neseme společnou odpovědnost. Prolínají se v ní přírodní, historické i kulturní hodnoty. Zachovalost a v řadě případů i jedinečnost části krajiny České republiky je důvodem její systematické ochrany. Ochrany ve prospěch života lidí, kteří v ní žijí a pracují. Ochrany v zájmu budoucích generací. Jako neoddělitelnou součást naší krajiny musíme chránit vodní zdroje, přirozeně se vyvíjející koryta vodních toků, půdu a lesy“.

To je teze, kterou vyznávám přes půl století a pro kterou jsem se snažil celou tu dobu něco dělat. Je to teze, kterou jsme nosili v srdci jako skauti po skončení hrůz Druhé světové války. Je to přesvědčení, se kterým jsme zakládali nevládní TIS, český svaz ochrany přírody a krajiny, v roce 1968. S tím přesvědčením jsme se snažili chránit krajinu a její přírodu před její technokratickou pejorizací za totality. Vypracovávali jsme stanoviska a doporučení k různým projektům a plánům industrializace zemědělství a lesnictví, výstavby průmyslu a energetiky s cílem minimalizace dopadů na krajinu a její obyvatele: lidi, živočichy a rostliny a předávali je příslušným institucím. Podařily se nám i audience u mocných, avšak nezdařily se pozitivní výsledky. Nedopadlo to ani trochu dobře. Co „soudruzi“ řekli, platilo i kdyby to byla sebevětší pitomost. Naše námítky byly řazeny do šanonu protistátní. Přes to TIS vzdoroval celých 10 let. Vzápětí po Chartě, aniž s ní měl nějaké prokázané spojení, byl TIS nařízením MV rozpuštěn. Nevládní organizace TIS byla v roce 1979 nahrazena stranou a vládou naoktrojovaným Českým svazem ochránců přírody.

Krajina, příroda a lidé jsou pojmy, které spolu těsně souvisejí. Není krajiny bez přírody a není přírody bez krajiny. Není na naší planetě krajiny bez lidí. Namítnete, a co Antarktida, tropické pralesy, velehory, pouště? Už tím, že člověk nějakou krajinu eviduje, snímkuje, mapuje, prozkoumává, zasahuje do ní, navazuje kontakt, který má nějaké pokračování. O tom jaké, poznáme později.

Krajina je rámcem přírody, je domovem mnoha druhů rostlin a živočichů včetně člověka. Všichni se navzájem ovlivňují a také jsou krajinou spojeni. Krajina je částí rozmanitých forem Země. Nelze ji proto vložit do šablony. Různí se nejen v rámci odlišných podmínek na naší planetě, ale i na relativně malém území naší vlasti. Záleží na reliéfu, nadmořské výšce, půdním a horninovém podloží, na vodním režimu, na klimatických a mikroklimatických podmínkách a na dědictví civilizací, na historii krajiny. V rámci větších krajinných celků se vytvářejí krajinné typy a ekotypy, zcela specifická rostlinná a živočišná společenstva.

Kdo výrazně ovlivňuje změny tváře krajiny, je čas. Zemi utvářela geologická období, která trvala desítky a stovky milionů let. V jejich průběhu se krajina měnila k nepoznání: od starohorních „inertních“ pustin radikálně měněných vulkanickou a tektonickou činností, přes kapradinové a přesličkové pralesy v karbonu a jurský park v druhohorách, křídové moře se žraloky v období křídý, přes třetihorní pralesy zavalované při alpinském vrásnění spojeném s bouřlivou sopečnou činností až po náhlou změnu do zaledněné krajiny. Krajina, byť i jen ta naše, prošla nepředstavitelnými zvraty během stovek milionů let. Vývoj krajiny je historií přírodních katastrof. Katastrofy modelovaly krajinu.

Vývoj naší krajiny však sledujeme vjemem mikrozlomku vesmírné vteřiny, okem člověka. Tedy od poslední doby ledové, od lovců mamutů přes dohady o její tvářnosti v době kamenné, bronzové, železné a, jak se už tak přeceňujeme, v době moderní, ba postmoderní. Živočišný druh člověk, nekriticky se označující přídomkem moudrý, od samého počátku své existence využíval krajinu kolem sebe pro sebe a pro zachování a rozmnožení svého rodu. Tím ji ovlivňoval a měnil k obrazu svému. S růstem počtu lidí, s jejich zvyšujícími se nároky a se zdokonalujícími se nástroji, se krajina trvale měnila a mění. Naopak v období vyhlazování se jí navracela vlastní svébytnost. Někdo by v tomto kontextu mohl mluvit o podmaňování až znásilňování a naopak o osvobozování krajiny.

Výrazné zásahy do české krajiny přinesla kultura laténská. Rozvinutou sídelní strukturu, oppida a relativně vyspělou kulturu Bójů rozvrátili germánští bojovníci, pod jejichž meči nakonec padl i světovládný Řím. Vylidněná, vypálená země zarůstala divokými bylinami, keři, stromy. Nastupovala přírodní sukcese, aniž však smíme tvrdit, že by nastolovala stav před vstupem člověka. Člověk už před kolapsem krajiny jakéhokoliv druhu výchozí podmínky změnil. Právě některé kolapsy jsou toho důsledkem. Bylo by zásadní chybou se domnívat, že se krajina, resp. příroda, přírodní sukcesí vrátí do téhož stavu, jaký měla před člověkem způsobenou změnou. To prostě není možné ! „Čo bolo, bolo, terazky som majórom“, čo značí, že podmienky sa časom zmenily. Nikdy nevstoupíš do téže řeky.

Slované si museli svoje životní prostředí „v zemi oplývající mlékem a strdím“ vydobýt kácením, mýcením, klučením, žďářením, tvorbou pasek a převrácením půdy v ornici. Povšimněte si prastarých názvů obcí Klučov, Rostoklaty, Tuklaty, Kácov, Klatovy, Klátovec, Paseky, Mýtiny, Myť, Žďár, Žďárek, Žďáry atp. Slované byli zemědělci. Svá sídla si proto budovali tak, aby byla obklopena tou nejurodnější půdou. Tehdejší rozhodující výhoda je chápána jako překážka ekonomického rozvoje dneška. Ziskuchtiví developéři si staví svoje hangáry, sklady, shopping centers a marketing areas uprostřed polí, znehodnocujícíce posvátnou půdu předků, úrodnou půdu, která tisíciletí dávala lidem obživu a zajistila přežití i poraženého a zbídačeného národa. Tehdejší obranná ale i obchodně a řemeslně využívaná

hradiště a hrady stavěli na kopcích. Věže, hradby a trosky středověkých hradů se staly součástí krajiny a spolumodelují její vizáž.

Holé, hranaté, ryze utilitární krabice na postmoderních development, industrial, storage and shopping areas, nebo-li auf Gewerbegebiet, tedy v průmyslových zónách či vyrostlých jen tak uprostřed krajiny zcela sólově sice působí jako pěst na oko, ale co. Prosperita a bič stále rychlejšího růstu HDP to vyžadují. Doba to žádá. Člověk žijící v soukolí virtuální prosperity a v poměrném pohodlí, časem otupí a zvykne si. Pokud ho ono soukolí vyvrhne, nebudou ho zajímat ho krásy krajiny a přírody, ale holé přežití či poslední věci člověka. V tom se odráží ráz moderní krajiny.

Během dávného osídlování ubývalo lesů, vznikala pole a pastviny s rozptýlenou zelení. Dřevo v lesích se stalo stavebním materiálem a zdrojem energie, ale také potaše, suroviny pro výrobu skla. Dřevo a dřevěné uhlí sloužily ve sklárnách a hutích při výrobě a zpracování kovů. Ubývalo nejen rozlohy, ale i struktura lesů se lokální i toulavou těžbou zvolna měnila.

Ze zmínek antických autorů můžeme vyvozovat, že česká krajina byla pralesovitá, močálovitá, neschůdná, počasí vlhkého. Na Římany nezapůsobila vlídným dojmem. První Slované se soustřeďovali kolem hradišť a tam měnili krajinu k obrazu svému. Za Přemyslovců docházelo k její další kolonizaci. Románská tzv. vnitřní kolonizace byla česká. Je až překvapivé, kolik se z oné doby zachovalo románských převážně sakrálních staveb, které se integrovaly do krajiny.

Poslední Přemyslovci energicky povzbuzovali hospodářský růst – a tím i příjem osobní a státní pokladny – zakládáním měst na místech starých tržišť. Imigrace privilegovaných německých řemeslníků, obchodníků a inteligence do měst přinesla do Českého království pokročilejší know-how a nový právní systém. Hrazená města královská i panská se stávají novým fenoménem společenským a zároveň i krajinným.

Rozvoj měst potřeboval zdroje potravin a surovin. Středověké extenzivní hospodaření vyčerpávalo krajinu s kvadrátem vzdálenosti od center. A center přibývalo. Česká krajina v době vrcholící gotiky za Lucemburků byla na jedné straně značně kultivovaná (vinice, ovocné sady, pole, hrady, kostely, města), na druhé straně krajina přírodní značně utrpěla divokou exploatací. Proto Karel IV. věnoval část své Majestas Carolina její ochraně, zejména ochraně lesů a zakládání rybníků. Vody z močálů se stáhly do rybářsky spravovaných rybníků a uvolnila se půda pro zemědělství i les. Husitské války přibrzdily, ale nezastavily ekonomický rozvoj země. Již za královice Ladislava, „krále Holce“, a za husitského krále Jiřího z Poděbrad trhy byly plné zboží dostupného obecnému lidu. Traduje se úsloví, že za

krále Holce byla za groš ovce.

Tak dosvědčuje i papežský legát Aeneas Silvius Piccolomini, pozdější papež Pius II, ve svém spise o Čechách, který husitským Čechům ale už vůbec nefandil. Papežský legát byl nejvýznamnějším, dokonce světicím hostem vznikajících Janských Lázní v Krkonoších. Zmiňuje se o tom, že Montes Corcontica byly pokryty hustými hvozdy s mnohou zvěří, ale také provrtány doly na stříbro, zlato, měď a železo. Samozřejmě nechyběly hutě, které spotřebou dřevěného uhlí ovlivňovaly složení královských krkonošských hvozdu. To už víme i z domácích dokumentů.

Těžba rud a hutnictví už za Přemyslovců a starobylého rodu Buziců značně ovlivnily ráz krajiny ve středočeských Brdech. Města Příbram, Rožmitál, Hořovice, obce Komárov, Jince, Zaječov, Obecnice, Strašice, Dobřív, Hrádek u Rokycan a další se staly středisky hutnictví. Jejich vliv na změny brdské krajiny a přírody je nepochybný.

Objevy nových světů a jejich bohatství, vědecké objevy a technické vynálezy, zdokonalení technických nástrojů podnítily a ekonomicky zajistily úspěch renesance. Proměny krajiny byly intenzivnější. Zorňování půdy, rybníkářství, pivovarnictví, soukenictví, hornictví, hutnictví skla a kovů, rozšiřování a zpevňování sítě zemských stezek pro obchodní i osobní dopravu, to vše se vrylo do tváře české země. Bohatnoucí panstvo zasazovalo do krajiny obdivuhodná renesanční zámecká sídla se zahradami. V nich byly vysazovány exotické stromy a rostliny. Některé pěstovali jen ve sklenících a oranžériích, jiné druhy jako např. jírovec maďal, se staly součástí parků, obor a stromořadí ve volné krajině.

Města vzkvétala rozvojem řemesel a obchodem, rozšiřovala se a zvelebovala dodnes obdivovanými domy, paláci, chrámy a věžemi jako krajinnými dominantami. Podnikavé panstvo vybudovalo rybníční soustavy nejen v jižních Čechách, ale též na Poděbradsku, Chlumecku, Pardubicku, Blatensku, na jižní i severní Moravě a jinde. V druhé polovině 16. věku Jan Dubravius (Doubravský) zaznamenává, že plocha rybníků v Čechách a na Moravě dosáhla plochy 180 000 ha. To je nezanedbatelná změna krajinného rázu. Renesance je spojena s knihtiskem a objevováním zavržené antické filosofie, zapomenutých objevů vědy, techniky a umění. Kromě figuralistiky je zobrazována též krajina a my se po půl tisíciletí můžeme podívat na její portrét.

Z rudolfinské doby pochází bohatá česká a latinská literatura takřka o všem. Herbáře nám přibližují floru, existují zápisy o stádech jelenů v Brdech či o medvědech, vlčích a rysech na Šumavě, v Krkonoších či jinde. Ze zápisů víme, jak dramaticky se začala krajina měnit. Hospodářský rozvoj, jako vždy, je spojen s těžbou surovin a s exploatací energetických zdrojů. Krkonoše začaly být v obou směrech stále více využívány již od nástupu Habsburků

na český trůn. Těžba kovů, hutnictví a sklářství zažívaly „boom“. Výroba dřevěného uhlí, zdroje energie do hutí, se stala lukrativní živností. Rostla potřeba stavebního dříví pro výstavbu měst, vesnic a panských sídel. Bohaté doly, zejména kutnohorské, spotřebovávaly spoustu důlního dříví.

Císařský a královský horní hejtmán Kryštof Gendorf dosáhl pronájmu královských panství v Krkonoších. Od císaře Maxmiliána si vymohl patent povolující neomezenou těžbu dřeva a směl podnikat ve velkém. V roce 1568 povolal „Holzknechty“ z Alp, nechal vystavět plavební kanály a klauzury (nádrže s rezervní vodou). Zavedl velkoplošné holoseče. Zaznamenané roční těžby ve východních Krkonoších činily 60 000 plavených kmenů ročně. Jestliže odhadneme objem pralesního kmene na 5 m³, plavilo se 300 000 m³ ročně. Tak moc se těžilo dříví v Národním parku Šumava v letech kalamity po Kyřillu o 450 let později. Kromě toho se v milířích pálilo dřevěné uhlí pro místní i vzdálené hutě. V roce 1609 podle dochovaných dokladů těžba dříví na Krkonoších poklesla na desetinu: nebylo už co těžít. Protože po těžbě nenásledovala výsadba, Krkonoše byly za půl století téměř holé. Rudolf II. na základě zprávy c. a k. kontrolní komise vydal příkaz k omezení těžby dříví v Krkonoších.

Rozsáhlé holoseče v Krkonoších zamezily obnovu původní jedle a omezily obnovu buku. Mnohé svahy byly bezlesé a sněhy a deště smývaly lesní půdu. Jen v nepřístupných horních částech lesa zůstaly zbytky původních porostů, hlavně smrku. Ten se začal zmlazovat a pro úspěch obnovy byl později také uměle vysazován.

Dřevorubci – Holzknechti - najatí pro těžbu dřeva, přišli o práci a tak se se svými rodinami usadili na pasekách, které přeměnili v louky pro dobytek. Na horách si stavěli „die Bauden“, horské chalupy pro sebe a pro dobytek. Krajinný ráz Krkonoš se výrazně změnil už během 16. století. Pralesní typ horské krajiny byl změněn na bezlesí. Uvádím to jako příklad výrazné změny krajiny v souvislosti s ekonomickým rozvojem. Ten antropický trend po staletí pokračoval a pokračuje i ve 21. století.

Fenomén trvalé proměny krajiny a změny krajinného rázu lze definovat jako funkci tlaků ekonomických změn a hustoty zalidnění.

Doba po objevení Ameriky přináší do Evropy spoustu nových druhů rostlin; exotů. Postupně se stávají zemědělskými plodinami, bez nichž bychom si nedovedli představit naše stravování. Jejich pěstování si vyžádalo změny v zemědělských zvyklostech. Tím se měnil i charakter polí. Z Ameriky ale také z východních zemí jsou do naší krajiny importovány další exotické stromy ale i invazní rostliny. Jejich příchod a šíření jsou spjaté s obdobím germanizujícího rekatolizačního baroka po Třicetileté válce a hlavně pak s nástupem industriální revoluce a

tím s rozvojem kapitalistické společnosti.

Důsledkem Bílé Hory a Třicetileté války bylo zdecimované a zbídačené obyvatelstvo, ztráta převážné většiny české protestantské inteligence, zhroucení kulturní a ekonomické prosperity zemí České koruny. Města a vesnice byla zpustošena, vyloupena a vypálena, obyvatelé pokud neutekli, byli vyvražďováni. Nastaly hladomory. I to je tvář naší krajiny. Mnohé vypálené obce zarostly přírodní sukcesí. Zmiňovány jsou obce kolem Kostelce nad Černými lesy. Pro vysokou obnovní schopnost opuštěnou zemi zalesnil smrk, i když podle schématu lesních vegetačních stupňů bychom tam měli hledat spíš nějaký typ bučin podobný tomu v nedalekých Voděradských bučinách. O 300 let později válečná spáleniště na Osoblažsku obsazoval modřín. O 30 let později se objevil na chemických spáleništích krušnohorských smrčín.

Období restaurace drastického feudalizmu s nevolnickým právem a robotou má ideologický základ v jezuitské rekatolizaci. I městský stav přišel o svoje výsady. Katoličtí dobyvatelé osazují opuštěnou zemi kolonizátory z Rakouska, Flander, Bulharska, Chorvatska, ale převážně z Německa. Tam, kde se osídlenci dostávají do převážně českého prostředí, časem přebírají českou kulturu, kterou obohacují svojí tradicí. V pohraničí se zbytky českého obyvatelstva vesměs germanizují. Někteří si ponechávají česká jména, která na náhrobcích nacházíte psaná vesměs německým pravopisem.

Barokní doba výrazně ovlivnila tvář české krajiny. Pobořené románské, gotické či renesanční kostely byly barokizovány: skvělí barokní architekti budují kostely a kaple s charakteristickými cibulovitými věžemi. V polích, u cest a u pramenů se stavějí kapličky a boží muka, podezdívky a mosty jsou zdobeny barokně rozevlátými či pokřivenými sochami svatých. Stávají se uctívanými milníky v rekatolizované krajině.

Uvádí se, že Kolumbovým objevem Ameriky nastal novověk. Nesporně to znamenalo posun v myšlení s ekonomickými i kulturními dopady. Leč ještě po dvou stech letech po Kolumbovi v Českém království byl praktikován ten nejtemnější středověk. Byl to úděsný anachronizmus v ostrém rozporu s Kristovým učením o lásce k bližnímu. Celé 18. století je plné vzpour sedláků, kteří byli katolickým panstvem nemilosrdně vykořisťováni. Osvícenec Josef II. o tom napsal, že nikde v císařství se nesetkal s ubožejšími tvory, než byli čeští nevolníci. Jeho zrušení nevolnictví a toleranční patent, jakož i jeho další administrativní akty reagovaly na měnící se hospodářství, ale také mu napomohly.

Hospodářství to je síla, která zvelebují či devastují krajinu.

Teprve Wattův vynález parního stroje (1769-1782) znamenal skutečný nástup novověku. Síla parního stroje zahájila industrializaci a železniční dopravu.

Energetickým zdrojem bylo stále dřevo. Dřevo se od druhé poloviny 17. století stalo lukrativní komoditou. Noví majitelé bývalých královských nebo protestantských a panských lesů, aby vyhověli poptávce, rubali všechny lesy podle krkonošského holosečného vzoru. Za první polovinu 18. století se lesy v Království českém dostaly do velmi špatného stavu. Na radu vzdělaných odborníků královna Marie Terezie svými patenty vydala v letech 1754-1758 Lesní řády pro všechny země Rakouské monarchie. V nich je obsažena zásada propojení těžby s obnovou a ochranou lesa.

Podle znění zákona vytěžený les musel být obnoven. Byly vypracovány systémy obnovy lesa věkových tříd. Jako obnovní materiál pro svoje přednosti nejlépe vyhovoval smrk. Tím se sice zachránily lesní porosty, vesměs ale za cenu jisté změny krajinného rázu. Převažujícími lesními porosty se staly hospodářské smrčiny. Pro hory to znamenalo zachování lesní půdy a tím záchranu před jejich proměnou na holá skalní úbočí. Přes to lesů ubylo, horské louky spásají stáda ovcí a krav.

Doba nástupu novověku je charakterizována strojovou industrializací s kapitalistickou ekonomikou. Je to období revolt a revolučních změn. Má-li se už politicky stanovit datum nástupu novověku, pak je to 14. červenec 1789, den vypuknutí Velké francouzské revoluce pod hesly Liberté, Egalité, Fraternité – svoboda, rovnost, bratrství. Následovaly napoleonské války. A také embargo. Např. na cukr z britských kolonií. A už jsme zpátky u české krajiny. Sedláci zbavení nevolnictví (1781), kteří už od zavedení povinné školní docházky (roku 1773) se stávali gramotnými, se dozvěděli, jak vydělat pěstováním cukrové řepy.

V úrodných nížinách byly vysoušeny rybníky pro rozšiřování výměry pro cukrovou řepu. Plocha rybníků se v českých zemích do roku 1820 snížila na 76 000 ha, tj. méně než na polovinu. České a moravské vesnice se vzmáhají, selské usedlosti se přestavují ve stylu selského baroka. Nehledě na výstavbu cukrovarů, to byly další velké změny krajinného rázu v první čtvrtině 19. století.

Od 18. století je krajina přeměňována, vznikají mapy, definují se katastry. Industrializace si vyžaduje dopravu surovin a přepravu zboží. Už za vlády Karla VI., ale zejména za panování jeho dcery, královny Marie Terezie a císaře a krále Josefa II. jsou narovnávány, rozšiřovány a zpevňovány zemské stezky a cesty a budovány nové, císařské silnice. Podél cest jsou vysazována stromořadí.

Vynález parostroje urychlil výstavbu železnic. První vlak přijel z Vídně do Brna 7. července 1839, Praha se ho dočkala 20. srpna 1845. O pět let později zažila niva Vltavy v Karlíně nápadnou změnu. Překlenul ji 1111 m dlouhý železniční viadukt nesený 85 sloupy, dosud stále plně funkční realizovaný projekt Ing. Aloise Negrelliho. Jeho výstavbou dosáhla Praha železničního spojení s Drážďanami a Berlínem. Od té doby kolejnice protkávají českou krajinu křížem krážem. Jsou stavěny železniční mosty. Ty v horách zároveň s tunely stavěli italští barabové. Mosty jsou ukázkami železniční architektury stylově navazující na římské akvadukty. Umíte si představit Lužické hory bez nich?

Zatímco železnice se stala páteří hospodářského rozkvětu českých zemí až do vyhlášení samostatné Československé republiky, silniční síť zaostávala. Její výstavbu a přestavbu si vynutil příklon k automobilové dopravě. Dálnice D1 se zakousla do krajiny koncem První republiky, za Protektorátu skončila. Nová koncepce projektu v 60. letech se poněkud odklonila a ponechala *v krajině mosty, které nikam nevedou*, jako je ten přes Želivku. Jeho asfaltový koberec zůstal bez vad i po 75 letech působení povětrnostních vlivů.

Policejní hlídky nesledují slepý most, ale hlídají tam pro ochranu vodního díla Švihov, důležité nádrže pitné vody pro Prahu. Údolí řeky Želivky, země skautů, trampů a milovníků přírody, pohltila voda. Stejně tak jako Svatojánské proudy nebo většinu dolin podél Vltavy od Lipna po Vrané u Prahy. Vltavská kaskáda splňuje svůj novodobý úkol.

Rozhořčené spory se rozhořely v 70. a 80. letech kolem výstavby Novomlýnských nádrží pod Pálavou. Nakonec polopřírodní doubravy byly pokáceny, bledule letní přesazeny a plochy nivy zatopily vody Dyje a Svratky. Původní ráz krajiny se výrazně změnil. Musely se řešit problémy s čistotou vod. Záhy se nové vodní plochy staly významnou zastávkou migrujícího ptactva vhodnou pro zvláštní ochranu.

Střední nádrž Vodního díla Nové mlýny byla vyhlášena přírodní rezervací. Zároveň je to jedna z Ptačích oblastí evropské soustavy Natury 2000.

Před půl stoletím, po vyhoření chaty na Ještědu, se vedl spor o návrh vysílací věže s hotelem na Ještědu od architekta Karla Hubáčka. Moderně pojatá věž navázala na vrchol a protáhla ho do výše; splynula s horou a zvýraznila její dominanci v krajině.

Krajinný ráz se mění stavbami mostů a estakád. Vesměs jsou to jedinečná architektonická poselství naší doby. Technicky a architektonicky dobře zvládnutá dálniční estakáda stejně jako rozlézající se výstavba u Radotína však naprosto změnily charakter krajiny pod soutokem Berounky s Vltavou. Takových míst je stále více.

Před 40 - 50 lety obec Kunratice bylo výletní místo za Prahou. Okolo lesa pole lán, v lese trosky hradu krále Václava IV. V lese stáda srnčí a mufloní zvěře, která navečer vycházela do polí. Na západ od lesa se na zelené louce páslo stádo krav z Nového dvora. Nový dvůr obhospodařoval rozsáhlou výměru úrodných polí, stejně jako statky v Kunraticích, v Roztylech a na Chodově. Od 60. let si ze širých lánů ukusovaly a zakrojovaly výstavby, převážně bytové.

Výstavný statek v Roztylech hospodařil do 80. let. Z nové stanice metra k němu bylo ani ne 200 kroků. Nad ním na les navazovala bažantnice. Pod ním se na svahu pásly ovce a kvetl višňový sad. V rozlehlém chlívě byly ustájeny krávy. Dokonce tam chovali pár koní, ač jinak se pracovalo s traktory a kombajny.

Jednoho dne přišlo úřední rozhodnutí s kulatým razítkem. Lidé statek opustili, zvířata odvedli, stroje kamsi převezli. Statek osiřel. Zářijové slunce ho ozařovalo jako otevřenou rakev. Přijely jeřáby, buldozery, bagry, těžkotonážní tatrovky. První sníh zasypal už jen holou planinu. Nedaleko vystavěli hotel, na polích místo řípy vyrůstaly paneláky jako houby po dešti. Mufloni z lesa ztratili polní pastvu a psi mazlíčci ze sídliště je vyhnali na trávníky až do nemocnice. Tam dál do prostoru nemocnice psi nesmějí. Nemocní a jejich návštěvy chodí krmit muflony. Je to takové nemocniční minizoo.

Krajinný ráz se změnil. Nepochybně takových míst jsou stovky, snad tisíce.

Cítil jsem zemi, jak pláče vůni vyorávaných brambor, než ji pohltily haly výroby. Slyšel jsem smutné troubení jelenů na Mravenečniku, přehlušované hřmotem strojů stavějících vodní nádrž přečerpávací elektrárny na Dlouhých stráních v Jeseníkách. Nedávno tam zpěv ptáků ve větvích obohatily svištějící lopatky větrných elektráren. Zmizely horské smrčiny tajgového charakteru, kam jsem se šoulal pozorovat jelena dvaadvacateráka. Jeleni kamsi zmizeli. Zlatými trofejemi jelenů si možná zdobí obývací nebo chatu nějaký vlivný prominent. Smrky oslabené kyselými dešti podlehly kůrovci. Tak to chodí. Časy se mění, krajina se mění, my se měníme. Zřídka k dobrému.

V 60. a 70. letech proběhla výstavba mohutných energetických komplexů v Podkrušnohoří. Z důvodů úspory nákladů nebyly odsířeny. Námitky ohledně zhoubných účinků emisí oxidu siřičitého, oxidu dusíku a také popílků obsahujících jedovaté kovy na lesy i lidi, byly odbyty: „podle naší teorie globálního zamoření postačí, postavíme-li několik set metrů vysoké komíny, které emise rozptýlí“.

Během několika let byly přímým působením silně kyselých emisí spáleny smrkové porosty

vyšších poloh. Ostatní lesy umíraly pomaleji vlivem kyselých dešťů. Ty zároveň vymývaly nutriční kationty z lesních půd. Na oslabených porostech se rozšířili škůdci. Výsledkem naduté ignorance vůdčích postav totalitní strany a vlády bylo katastrofální odlesnění v Krušnohoří, které se rozšířilo do Českého středohoří, Lužických hor, Jizerek, Krkonoš, Orlických hor, Jeseníků a Beskyd. Kyselé deště oslabily porosty i na bohatších půdách ve vnitrozemí, ba i na Šumavě. Zajisté za bohatého přispění emisí ze sousedních totalitních států.

To je o zkáze krajiny. V krajině žijí lidé. Lidé v Podkrušnohoří trpěli nemocemi dýchacího ústrojí, významně se zvýšila kancerogenita lidských orgánů a výskyt malformace plodů. Tohle bedlivě sledoval a zaznamenával MUDr. Šrám a jeho spolupracovníci. Soudruzi si to posléze také uvědomili; začali děti ze severních Čech a Ostravska posílat na ozdravné pobyty a školy v přírodě, vypláceli příplatky. Lidí tomu říkali pohřebné, protože průměrná délka života na Ústecku a Chomutovsku klesla o 10 let. Soudruzi však stále zarputile hájili svoji scestnou doktrínu globálního zamoření. Příčinu ekologické katastrofy neodstranili. Možná na půl. Namontovali lapače popílku. Tím se zachytil prach a popílek obsahující bazické sloučeniny a jedovaté kovy, které poněkud neutralizovaly kyselé emise. Výsledkem bylo zesílení účinku kyselých emisí. K výraznému snížení emisí z elektráren a tepláren došlo až po listopadu 1989. Do deseti let byly sníženy na desetinovou koncentraci.

Poškození pamětníci se buď uzdravili nebo pomřeli. Krajina se vzpamatovává dodnes. Nejprve zavládlo nadšení nad rozšířením břízy. Ta byla záhy decimovaná pídalkou březovou a jinými cizopasníky. Nákladný experiment se zalesňováním smrkem pichlavým nebo jeho hybridy jako pionýrskými dřevinami také tak zcela nevyšel. Porosty jsou hromadně napadány a likvidovány kloubnatkou smrkovou (*Gemmamyces piceae*, Borth., Casagr.). Lesní půda se jen velmi zvolna regeneruje. Je to běh na dlouhou trať. Chce-li kdokoliv provádět nějaké zásahy v lesních porostech, měl by uvažovat se střizlivou hlavou: les a lesní ekosystémy se vytvářejí století.

Na Jizerkách a v Krkonoších byly emisemi oslabené smrčiny nejprve napadeny obalečem modřínovým. Použití postřiků pesticidy Ambushem a Actellicem prodlužovaly agonii lesa pro realizovatelnost těžby. Nakonec se rozšířil kůrovec. Přes to některé porosty přežily. V Krkonoších bylo věnováno mnoho prostředků tuzemských i zahraničních ke znovuvýsadbě původních dřevin. Jde o obnovu lesa, tedy o záležitost generace lesa, tím spíše delší, že se jedná o horské porosty.

Jistě si všímáte, že viníkem většiny ekologických katastrof je člověk, jeho chamtivost, nevzdělanost, omezenost, ješitnost, mocichtivost spojená s nekritickou vůlí prosazovat se za

každou cenu. A je úplně jedno za jakého režimu. Tak tomu bylo a je i na Šumavě, v národním parku, tam, kde by se měly zachovat, podporovat a rozšířit funkční přírodě blízké ekosystémy. Jejich základem se měly stát fragmenty původního pralesa. To byl přírodní poklad. Takový relikvíář svatého Maura ze zeleného zlata. Vinou série špatných rozhodnutí odpovědných činitelů jsou tyto národní přírodně a kulturně historicky cenné lesní ekosystémy zničeny. Ti, kteří si pamatují krušnohorský kolaps, jsou otřeseni analogií katastrofických dopadů obou špatných rozhodnutí, toho totalitního i toho ekologického.

Vrátím se k půdě, kterou jsem v pojednání opustil v době rozvoje železnic. Výměra zemědělské půdy na obyvatele byla až čtyřnásobná než dnes. Výnosy obilí však byly čtvrtinové. Ruchadlo bratří Veverků bylo účinným nástrojem pro zúrodnění půdy. Vznikající firmy zdokonalovaly a vynalézaly zemědělské nástroje. Rozvoj zemědělství vyžadoval politickou základnu: zrušení posledních feudálních přežitků, zrušení roboty. To byl nakonec jediný výsledek revoluce v roce 1848 po její likvidaci vojenskou silou generála Windischgrätze a následující politickou represí provedenou premiérem Felixem von Schwarzenbergem plus jeho ministrem vnitra Josefem Bachem.

I když si zrušení roboty vznešené panstvo nechalo od těch „selských chámů“ pořádně zaplatit, selský stav se osvobodil a mohl uplatňovat svoji hospodářskou i politickou roli.

Rozkvět zemědělský začal korespondovat s rozvojem vědy, průmyslu a dopravy. Hospodářsko politická situace si vynutila nejprve změnu státní správy, namísto správy zeměpanské byla zavedena okresní státní správa a v roce 1861 byla konečně vyhlášena konstituce. K jejím změnám došlo v roce 1867 a v roce 1900. To všechno se odrazilo v péči o krajinu. Svobodní rolníci měli zájem na zvelebování půdy a krajiny. Jen tato část by si vyžádala samostatnou studii.

Na druhé straně krajinu zjizvily uhelné doly, vápencové lomy, rozšiřovala se těžba nerostů a rud až do jejich vyčerpání v 60. letech minulého století. To všechno jsou šrámy a vrásky na krajině. Geologové jsou jimi nadšeni, protože se odhalují geologické profily, které dokumentují vývoj Země.

Česká krajina v 60. až 80. letech 20. století prošla devastujícím vývojem.

Obrovské plochy půdy byly zabírány pro průmyslový a těžební rozvoj a pro výstavbu sídlišť. Více než sto let velmi úspěšné české zemědělství, dostalo záraz totalitní kolektivizací, bezohlednou k lidem, zvířatům i k půdě. Rolníci byli přinucováni ke kolektivizaci nebo zavírání a vystěhovávání z rodných vsí. Vrchnostenským příkazem stranických funkcionářů byly rozorávány meze, zahlazovány polní cesty, stromořadí ovocných stromů pokácena, byly vyhazovány do povětří chlupy, kazy a přirozené protierozní pásy, byla likvidována

rozptýlená zeleň, vodní toky kanalizovány, pole odvodňována drenážními systémy. Kvetoucí krajinu měnili na obilnářskou step. Ale pozor, nelze říct, že po Listopadu by se něco příliš změnilo k dobrému. Téma vyžadující samostatný rozbor.

Protože rozvoj průmyslu, dolů, hutí a sídlišť za reálsocializmu zabral velké rozlohy půdy, funkcionáři nařizovali „rekultivovat“ půdu třeba i v horách. Na šumavském katastru Vchynice Tetov byly rozorány horské květnaté louky s mělkou půdou. Obilí nedozrálo a kukuřici spláchnul i s půdou déšť do Vydry. Podobné zvěřské rekultivace probíhaly na Vysočině, na Broumovsku a jinde. Důsledkem byly zvýšené splachy půdy do vodních nádrží, potoků a řek. Zabahňování. Evropské fondy poskytují dotace na opětné odbahňování. Zejména pěstování kukuřice na stráních zvýšilo erozní splachy. Bahno z polí zaplavovalo náměstí i návsi. Dodnes. Každým rokem v přímých televizních záběrech.

Chtěl bych se zmínit o příkazu MZe z poloviny 70. let o velkoplošném nasazení vysoce jedovatých a těžko rozložitelných pesticidů typu endrinu, jako rodenticidů proti hlodavcům, kteří byli obviněni ze snižování výnosů a tím ze sabotování pětiletého plánu. Půda byla oněmi persistentními hydrofobními, lipofilními pesticidy nadlouho kontaminována; v nadlimitním množství se dostávaly do potravin, produktů hospodářských zvířat. Drobná zvěř byla od doby nasazení pesticidů endrinového typu zdecimována. Svoji roli tu sehrál souběh s tzv. melioracemi, jejichž provedením drobná zvěř ztratila prostor pro reprodukci. Z polí se vytratila až do poloviny 20. století běžná koroptev a křepelka. Na okraj, horské lesy s výjimkou Šumavy v druhé polovině 20. století vesměs přišly o tetřeva a tetřívka. Ubývalo i dalších druhů.

Mylně jsme věřili, že po 89. dojde ke změně ve vztahu k půdě. Nedocházelo. Teprve po 25 letech se v Parlamentu podařilo společným úsilím odborníků, zainteresované veřejnosti a osvícených politiků prosadit novelu zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF. V části o ochraně kvality půdy se podařilo hodně, v části o omezení odnímání půdy ze ZPF se v parlamentu odehrály ostré střety. Konečná verze schválená parlamentem je na hraně zejména v části o odnímání půdy a o poplatcích za odnětí půdy ze ZPF. Přes to, pokud by se jí podařilo uvést do praxe, znamenalo by to pokrok v ochraně půdy a zemědělské krajiny.

Jak je patrné z předchozích vstupů, krajina má mnoho tváří a lidé mnoho různých přístupů. O jejich sjednocení se pokouší Evropská úmluva o krajině, jejíž signatářem je ČR. Několik odborných firem a ústavů se pokusilo teze Evropské úmluvy o krajině aplikovat do českého prostředí jako obecně závazný předpis. To se nepodařilo. Ve hře je příliš mnoho zájmů. Je tedy správné postupovat krok za krokem, per partes. Ochrana ovzduší je poměrně dobře zajištěna. Víceméně se podařilo prosadit novelu o ochraně půdy. Druhým krokem by měla být

zákonná ochrana státního vlastnictví lesa v současné výměře. Ta je důležitá pro jakékoliv další kroky na ochranu lesních ekosystémů. Zdůrazňuji, pro ochranu lesních porostů, nikoliv pro avanturistickou disturbanci.

Půda, les a voda jsou základními pilíři krajiny. Chraňme je, jak jen můžeme. Tím chráníme i krajinu, přírodu i sami sebe.

Naprosto se ztotožňuji se závěrem Vaší práce "Šumava a její perspektivy". Proti obsesivní fikci bezzásahovosti jsme zásadně vystoupili v době našeho působení na MŽP v letech 1998 - 2002 za ministra Miloše Kužvarta. Bohužel spolčení ultragreen maniaků se podařilo Miloše K. načasovanou pomlouvačnou kampaní očernit a odstavit a zmocnit se MŽP v červenci 2002. Nástup Ambrozka a Mika na MŽP znamenal bartolomějskou noc pro ochranu lesů: náměstek pro ochranu přírody a krajiny Josef Běle byl pučisty odklizen a nakonec propuštěn, odbor ochrany lesa byl zlikvidován, Žlábek byl propuštěn. Ředitelem NPŠ byl jmenován Alois Pavlíčko. Ale ani ten spolčení fikce "divočiny" nebyl dost po chuti. Teprve nástup Krejčího a Bursíka & spol. do funkcí znamenal frontální útok proti Zelené střeše Evropy. Oni jsou ti, kteří by měli jednou provždy spolu s „bláhovci“ stanout před "norimberským" tribunálem pro holokaust lesních ekosystémů. Leč oni mají tolik drzosti a svévole, že se opět naparují na půdě Parlamentu. Pereant peccatores a facies Dei, pereant memoria eorum! V této "gangsterské" demokracii (V. Havel 1997), která toleruje a amnestuje stamiliardové "loupeže za bílého dne"(W. Komárek 1994) však mají šanci na svatořečení. Pane inženýre, naše názory jsou si velmi blízké, oba jsme byli členy TISu a zřejmě také skautu. Začátkem 70. let lesy v Krušných horách, Jizerkách, Krkonoších atd. masivně odumíraly vlivem přímých emisí z elektráren i spadem kyselých dešťů a další oslabené porosty podléhaly náporu škodlivého hmyzu (obaleč, kůrovec atd.). Lidé umírali na choroby spojené se zhoršením ŽP (zdokumentoval MUDR. Radim Šrám, 1974 – 1989). Tehdy jsem místopředsedovi vlády a předsedovi Komise pro ŽP Ing. Stanislavu Rázlovi předložil návrh na odsíření elektráren v Podkrušnohoří. Byl jsem usazen, že se mýlím, že Strana a vláda problém vyřešila doktrínou "globálního zamoření", tzn. vystaví se několikasetmetrové komíny a emise se rozptýlí široko daleko. Tak se také stalo se všemi důsledky. Měl jsem štěstí, že jsem byl považován za hlupáka a nikoliv za nepřítele Strany a vlády. Nebyl jsem zavřen, ale jenom sledován. Šéf mi pokrytecky pravil, jak si mohu dovolit za úspěšnou práci chtít vyšší plat či postavení, když se ho na mne chodí každý měsíc dotazovat pánové ze státní bezpečnosti: chci snad jít kopat metro nebo do dolů? Koncem 90. let jsem se dostal na Jezerní hřbet v NPŠ - a pochyboval jsem, zda mne stroj času nezavlekl zpět do krušnohorských porostů 70. a 80. let. Proto jsem se za ministra Kužvarta snažil jako poradce a tajemník na MŽP podporovat racionální směr pro zachování zelené Šumavy a její pozvolnou přestavbu na lesy přírodě blízké. Podařilo se stmelit lesníky a přírodovědce - výsledkem bylo v letech 2000-2003 stlačení kůrovce do základního stavu a svým vznikem kulturní lesy připravené k pozvolné přeměně a přestavbě do tvaru lesů přírodě blízkých při zachování a ochraně pralesních fragmentů.

Po roce 2007 ani ne tak Kyrillem jako především s nástupem šedozeleňého ekoteroru Bursíka, Mika, Krejčího, Bláhy, Pelce & spol. byla jimi úmyslně vyvolána kůrovcová pandemie: "necháme tam toho brouka namnožit, on to všechno sežere a nebudeme se muset s nikým dohadovat." To, co se dělo, a jaké jsou důsledky velmi pěkně popsal pan Petr Martan v knížce Suchá opona Šumavy. Po roce 2007 ani ne tak Kyrillem, jako především s nástupem šedozeleňého ekoteroru Bursíka, Mika, Krejčího, Bláhy, Pelce & spol. byla jimi úmyslně vyvolána kůrovcová pandemie: "necháme tam toho brouka namnožit, on to všechno sežere a nebudeme se muset s nikým dohadovat." To, co se dělo, a jaké jsou důsledky velmi pěkně popsal pan Petr Martan v knížce Suchá opona Šumavy. Po několika letech jsem se opět dostal na Šumavu. Letošní rok nevyniká krásným počasím, leč ta středa 15. května mi vyšla - na obloze jen slunce a blankyt. Vzal jsem si trekingové hole, nemaje tušení, jak náročný bude terén exkurze. Do Kašperských hor mne svezl můj bývalý šéf Miloš Kužvart, po NP Šumava nás přesunovali pracovníci správy Národního parku Šumava terénními vozy a zpátky jsem jel s botanikem, panem profesorem Opatrným z UK. Takže fyzicky nenáročná vycházka. Psychicky - to byl nápor. **Wo die Wälder, meingott sind, wo sind sie geblieben? Das kann man nie verstehen, das kann man nie verstehen. Kde ty lesy, bože, jsou, kde pak jen zůstaly? To člověk nemůže nikdy pochopit...**

PRALES U PRAMENŮ VLTAVY v proměnách času a svévolné rozšiřování bezzásahovosti

15. května 2013

Po sedmi letech jsem vrátil k pramenům Vltavy. To, co jsem spatřil, byl mocný zážitek. Celou noc se mi o tom zdálo, ze spánku jsem se vyděšeně probouzel. Pronásledoval mne pavor nocturnus, noční děs. Před sedmi lety Vltava symbolicky pramenila z křišťálové studánky utápějící se v zeleni nádherného vysokokmenného lesa, v němž nemálo smrků svým vzrůstem napovídalo, že započaly svůj život v lůně pralesa. Již tehdy na některých místech však byla patrná napadení kůrovcem, který se šířil z bezzásahových zón Bavorského národního parku. Tehdy se ještě dalo cílenými ochrannými zásahy ničivé dopady kůrovcové invaze omezit. Řada zkušených lesníků varovala před kolapsem unikátního ekosystému pralesního typu. Nesmírně si vážím „Znaleckého posudku č. 4/2007 na zhodnocení ochrany lesních ekosystémů proti kůrovcům v oblasti Národního parku Šumava Prameny Vltavy“, který vypracoval vzdělaný a zkušený šumavský lesní inženýr Ivo Vicena, CSc. Budu z něj citovat: „Již dříve vyhlášená státní přírodní rezervace „Pramen Vltavy“ byla v roce 2007 zahrnuta do I. zóny ochrany přírody NP Šumava č. 58 o výměře 76,90 ha. Jde o reliktní ekosystém vysoké hodnoty, který vzhledem k poloze a geologické historii má být chráněn před jakýmkoliv narušením.“ Celé území 1. zóny č. 58 Prameny Vltavy bylo v roce 2000 porostlé kvalitními lesními porosty přírodě blízkého až pralesního typu. Stromy ve stáří 100 - 323 let vznikaly tedy za velmi dlouhé období několika set let a porosty byly proto výrazně různověké. Podívejme se, jak je Správa národního parku chránila. Budu citovat opět inženýra Vicenu, který vývoj území 1. zón č. 58, č. 59 a č. 60 v LVS 8K, 8R a 8G dlouhodobě sledoval.

„1. Pohled z roku 2000 do geneticky vysoce cenného autochtonního smrkového porostu 80A1 u Pramenské cesty: kmeny jsou tvarově kvalitní, vysoké, se štíhlými korunami. Část na snímku je dosud kůrovcem nepoškozená.

2. Pohled na geneticky cenný strom ev. č. 11397 s výčetní tloušťkou 64 cm. Takové stromy mají být trvale chráněny. Strom však odumírá po napadení kůrovcem v r. 2006, kůra opadáva.

3. Pohled do porostu 79A1. V roce 2006 v porostu stojí velký počet mrtvých stromů po žíru kůrovce. Z mrtvých stromů již opadala kůra. Mrtvé stromy během příštích 3-7 let podlehnou hnilobě a spadnou k zemi. Z porostu zůstane pouze ředina. V porostu bylo v r. 2005 zjištěno **201 ks** kůrovcem napadených stromů, jejich počet během roku 2006 podstatně vzrostl. Stav v r. 2006 nebyl vyznačen.

4. Pohled na hranici porostů 80G a 80D: v době terénního šetření 12. prosince 2006 se prováděla těžba kůrovcem napadených stromů. Podle rezivého zbarvení jehličí a opadávající kůry byla tato těžba prováděna pozdě, neboť kůrovec již v létě r. 2006 strom opustil a napadl stromy v okolí.

Pokud tyto lesy zlikviduje kůrovec za dobu 10 let, může vzniknout pouze nežádoucí stejnověký smrkový les. Růst stromů je zde velmi pomalý, do výšky 130 cm, kdy jsou stromy již odolné proti nepříznivým vlivům, trvá růst až 10-52 roků. Po tak dlouhé době nebudou již na ploše stát žádné plodící stromy a vznik nového lesa není proto zajištěn. “

15. května 2013 dokonáno jest. Před 13 lety vysokokmenný přírodě blízký až přírodní zelený les na Pramenech Vltavy se stal otřesným zážitkem. Další unikátní lesní ekocenózy se staly obětí fanatiků bezzásahovosti. Až budu promítat dokumentární snímky svým dětem, jak jim vysvětlím, že naše generace dopustila takovou spoušť. Navíc v ještě místech téměř posvátných, kolem pramene národní řeky Vltavy. Národní park Šumava se vyhlášoval proto, aby se Šumavě dostalo zvýšené ochrany a péče pro zachování Zelené střechy Evropy s unikátními fragmenty pralesního charakteru nám i budoucím. Ta „zelená střecha či plíce Evropy“ zejména za posledních 8 let povážlivě zešedivěla a propadla se. Celé toto území dnes připomíná bitevní pole, přes které se přehnala nelítostná válečná vřava. Po II. světové válce se v Německu stavěly památníky s nápisy Die Tote mahnen – mrtví varují, a Nie wieder Krieg – už nikdy válku. Aplikuji tuto historickou zkušenost na Šumavu a říkám – už nikdy bezzásahovost. **Absolutní bezzásahovost je obsesivní fikce a ve svých důsledcích je to ten nejbrutálnější zásah do lesních ekosystémů ať kulturních či přírodě blízkých v kulturní Evropě.** Jejím výsledkem není přeměna kulturních lesů na přírodě blízké, ale náhlá totální destrukce nejen člověkem vysazených a staletí opečovávaných lesů, ale i kolaps vzácných zbytků jedinečných pralesních fragmentů se stromy 200 až 350 a více let starými.

Obětí správou NPŠ podporované kůrovcové gradace se stal i evropský unikát, smrk nad Plešným jezerem v I. zóně NP Šumava č. 124 „Trojmezna“, na Fakultě lesnické a dřevařské ČZU prokazovaného stáří 559 let v roce 2004 ještě naprosto zdravý a zelený (Bližší údaje viz Lesnická práce 11/2011, str. 26). Fascinuje představa, že vyklíčil v době krále Holce, vyrůstal v dobách Husitského krále, v době první protihabsburské stavovské revolty dosáhl stoletého jubilea, za Třicetileté války mu bylo dvě stě let, při korunovaci Marie Terezie tři sta let. Více než čtyřsetletý ve zdraví přečkal velkou šumavskou kalamitu po roce 1868. Konce Druhé světové války se dočkal ve věku 500 let. Přečkal zjištěné mýcení šumavských pralesů i mýcení

statečných za nacizmu a bolševizmu. Přežil zvalcované naděje Pražského jara, reálný socializmus i posametový zvrat do gangsterské demokracie (citace V. Havla, r. 1997). Zákeřnou „coup de mort“ tomu rytíři šumavských hvozdů zasadili až Zelení maniaci posedlí psychotickou fikcí virtuální divočiny. Jimi prosazený teror bezzásahovosti způsobil gradaci kůrovcového žiru, jehož obětí se staly unikátní pralesní ostrůvky v moři kulturních porostů.

Právě tyto dnes už nesouvislé zbytky dávného pralesa měly být zřízením národního parku ve zvýšené míře chráněny. Stal se však pravý opak. Zvůli hrstky jednostranně zaměřených lidí byla proti smyslu existence národního parku vnucena destruktivní hypotéza bezzásahovosti. Jejich vinou se Šumava po 22 letech ochrany přírody v národním parku stala mementem svévolného uvolnění ničivých sil a sadistických projevů zlé vůle. Oni záměrně zneužili Kyrilla, když říkali, necháme na těch polomech kůrovce namnožit, až všechno sežere a nebudeme se už muset vůbec s nikým dohadovat. A v tomto smyslu si vydávali ministerská rozhodnutí a nařízení správy NPŠ a tak si také destruktivně počínali. Výsledkem je největší známá kůrovcová pandemie na území NP Šumava v celé historii.

Svévoli několika „vyvolených“ usnadnila neexistence zákona o Národním parku Šumava. Proto také všechny opakované návrhy zákona byly pod různými záminkami likvidovány. Proto je také nutné všemi silami se zasadit o přijetí zákona o NPŠ předloženého Plzeňským krajem za aktivní podpory Jihočechů. V tomto zákoně očekáváme, že bude zakotvena věta zcela zásadního významu : „V prvních zónách provádět maximálně citlivou péči a důslednou ochranu před škodlivými činiteli v zájmu zachování jedinečných přírodních ekosystémů, které jsou stanovištěm vzácných druhů a zároveň přírodní kulturní památkou.“

Jen snaha a činnosti vedoucí k zachování a rozvíjení unikátních ekosystémů jako celku opravňují vznik národního parku. Jestliže by tyto jedinečné ekosystémy a vzácné druhy nejen nebyly chráněny, ale záměrně zlovolně ničeny, pak k čemu národní park?

Příloha

Excerpt ze Znaleckého posudku č.4/2007 Prameny Vltavy od Ing. Ivo Viceny, CSc.

Svůj znalecký posudek předložil Ing. Vicena dne 9. března 2007, tedy ho vypracoval ještě před tím, než byly známy celostní důsledky polomů způsobených orkámem Kyrill a před ještě rozsáhlejší destrukcí šumavských lesních ekosystémů záměrně vyvolaných avanturistickými rozhodnutími ministra Bursíka, jeho náměstka Mika a ředitele Krejčího v letech 2007 - 2012. Výsledkem jejich svévolného experimentu jsou 3 miliony mrtvých stromů zahubených kůrovcovou pandemií. Analýza a predikce vývoje lesních ekosystémů v NPŠ podle Znaleckého posudku č. 4/2007 Ing. Viceny se tedy ukázala v průběhu několika následujících let naprosto správnou a přesnou.

Katastrofální nezodpovědná a neprofesionální rozhodnutí MŽP a ředitele NPŠ v letech 2005 - 2010, jejichž důsledkem je záměrná destrukce at' vysokokmenných původně kulturních lesů či jedinečných pralesních fragmentů a kolaps citlivých horských lesních ekosystémů na rozloze 16 000 ha potvrzuje, hodnotí a vyčísluje ve svých znaleckých posudcích Ing. Karel Simon z let 2007 až 2013. Na obrovské ekologické ztráty lesních ekosystémů poukazoval též prof. Ilja Vyskot z MZLU v Brně.

Cituji Ivo Vicenu dále:

„Vzhledem k podobnému charakteru rezervace Prameny Vltavy byly při založení Národního parku vytyčeny v těchto místech další dvě 1. zóny, přísně přírodní. Je to vrchoviště nad Vltavskou cestou o výměře 62,1 ha, které tvoří zónu č. 59 a zóna č. 60 „Černohorský močál“ o výměře 92,3 ha, vzdálená od Pramenů Vltavy 2,5 km.

Rostou zde původní staré pralesové smrkové lesy, okolí rašelinišť je lemováno klečovými porosty. Samotná vrchoviště nejsou příliš hluboká, největší hloubka je 120 cm, průměrně však do 50 cm. Vytéká zde pod Černou horou „Černý potok“ jako hlavní pramen řeky Vltavy. Patří k místům, kde pramení zdroje surové pitné vody. Prameny Vltavy jsou mimořádně důležitou oblastí Šumavy především pro horské vrchoviště s významnou ekologickou funkcí. Je osobitým reliktním ekosystémem, které si udrželo mnohé organizmy z časově velmi vzdálených období, zejména flóry a některé specifické skupiny bezobratlých živočichů.

V současné době plní významnou funkci hydrologickou. Do těchto míst také současně směřují hlavní plány revitalizace unikátních činných rašelinišť a vrchovišť podle Ramsarských dohod, zaměřené na ochranu vzácných druhů, přežívajících zde od konce dob ledových.

I když jde v této zóně o původní autochtonní porosty je v nich zastoupen vzhledem k velké nadmořské výšce pouze smrk, pouze v porostu 79 A3 je na ploše 6,45 ha kosodřevina. Proto ani v budoucnu se nedá očekávat jiné zastoupení dřevin. Souše se v r. 2000 vyskytovaly pouze na ploše 2,07 ha, tedy na necelých 3% rozlohy. V bylinném patře se vyskytují např. rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*), kyhanka sivolistá (*Andromeda polifolia*), plavuň pučivá (*Lycopodium annotinum*) nebo dřípatka horská (*Soldanella montana*), které jsou na seznamu ohrožených druhů podle vyhl. MŽP č. 395/92 Sb. Likvidací horního stromového patra je existence těchto druhů vážně ohrožena.

Do území 1. zóny č. 58 zasahují z dálkových zdrojů průmyslové imise. V r. 2000 bylo v bezprostřední blízkosti I. zóny č.58 zjištěno poškození lesních porostů průmyslovými exhaláty stupněm 0/1 (první příznaky poškození) a I (mírné poškození) na ploše 29 ha a to zejména na sousedním východním svahu Černé hory. Pokud je takto poškozených stromů málo, zařazují se celé porosty do „Pásma ohrožení D“. Do tohoto pásma je zařazena celá 1.zóna č. 58. Při větším počtu takto poškozených stromů se celé porosty zařazují do „Pásma ohrožení C“. Toto pásmo bylo vytyčeno v r. 2000 pro sousední 2. zónu, např. porost 80D1. Kriterialem pro toto zařazení byla zjištěná koncentrace SO₂ a to 20 – 60 µg.m³. V depozici usazených srážek byla v r. 2004 dále zjištěna vyšší kyselost pH a vyšší obsahy dusíku, chlóru, zinku, železa, hliníku, olova, mědi a dalších prvků jako arsenu nebo kadmia, které při zvýšených koncentracích působí škodlivě na přírodu i lidskou populaci.

Po likvidaci horního stromového patra kůrovcem bude filtrační schopnost lesa zlikvidována. Dospělý smrkový porost zachytí až 130 kg síry/ha za rok a z každého kubického metru vzduchu 130 mikrogramů poléťavého prachu. Po likvidaci dospělých porostů v těchto lokalitách dolehnou škodlivé prašné a plynné exhaláty bezprostředně na lesy 1. zóny č.58 a budou větrem přeneseny do dalších míst. Vzhledem k této skutečnosti musí být ochrana cenných genetických porostů mimořádně pečlivá.

Celé území 1. zón č. 58, č. 59 a č. 60 je porostlé kvalitními lesními porosty. Stromy jsou ve stáří 113-323 let, vznikaly tedy za velmi dlouhé období 210 let a porosty jsou proto výrazně různověké. Pokud je zlikviduje kůrvec za dobu 10 let, může vzniknout pouze nežádoucí stejnověký smrkový les. Růst stromů je zde velmi pomalý, do výšky 130 cm, kdy jsou stromy již odolné proti nepříznivým vlivům, trvá růst až 10-52 roků. Po tak dlouhé době nebudou již na ploše stát žádné plodící stromy a vznik nového lesa není proto zajištěn.

Celá oblast NP byla vyhlášena ptačí oblastí podle kritérií NATURA 2000. Na ochranu ptactva se odvolává také Správa NP, kdy při vydání svého „Rozhodnutí čj.620/1654/04“ ze dne 25. 5. 2005 o opatřeních proti kůrovci se výslovně uvádí pro I. zónu č. 58 (Prameny Vltavy) jako předmět ochrany datlík tříprstý a tetřev hlušec. Smyslem ochrany ptactva jsou však nejen vyjmenované dva druhy, ale obecně celé ptactvo oblasti. V této souvislosti je nutno uvést obsáhlý ornitologický výzkum katedry ekologie České zemědělské univerzity v Praze z r. 1999, který v bezprostřední blízkosti Pramenů Vltavy (cca 3 km) zjišťoval výskyt ptactva podle prostředí zvláště pro lesy vysoké a zdravé a pro lesy mrtvé, tedy pro lesy, v nichž v důsledku žíru kůrovce odumřelo horní stromové patro. Sčítáním bylo zjištěno 56 druhů ptáků, u nichž u řady druhů byl v mrtvém lese zaznamenán radikální ústup celkového počtu i jednotlivých druhů na plochách mrtvého lesa.

K ustupujícím druhům patří například pěnkava, pěnice, budníček, pěvuška, králíček, drozd, kos a další. U některých druhů, jako u pěnkavy je zřejmé, že v porostech odumřelých se sice vyskytuje, ale přestala tam hnízdit. Některé z těchto druhů byly označeny jako indikátory stavu usychajících lesů. V mrtvém lese po žíru kůrovce je velmi ohrožen vzácný ořešník. To platí podobně i o králíčkovi (*Regulus regulus* L.), jehož výskyt v mrtvém lese poklesl na pouhou pětinu ve srovnání s lesem zdravým. Výklad Správy NP

v „Rozhodnutí“ čj. 620/1654/04 z 25.5.2005 o způsobu ochrany datlíka tříprstého je odborně nesprávný. V údajném zájmu o jeho ochranu Správa NP Šumava omezuje likvidaci kůrovce a rozšiřuje plochu mrtvých lesů. Biotop datlíka je však převážně vázaný na horní hranici bučin a nižší polohy horských smrčín; touto oblastí 1.zóna č.58 není. Jako druh, živící se hmyzem, zejména kůrovci je vázán i na kůrovcové oblasti a po uschnutí smrků se jeho výskyt po odumření horního smrkového patra automaticky sníží, poněvadž se sníží i jeho potravinová základna. Jako predátor kůrovců se datlík nikdy neprojevil a žádné odborné publikace o kůrovci (V. Skuhřavý, V. Zmr) ani při nynější kůrovcové kalamitě ho jako predátora neuvádějí. Důvody, uváděné pro ochranu tetřeva hlušce podle Rozhodnutí MŽP čj.620/1654/04 z 25. 5. 2005 lze označit za odborně správné. Potravou tetřeva jsou ve vegetačním období z 80% lesní plody, bobule, semena, jehličí a mladé výhony, z 20% hmyz, měkkýši a červi, v zimě jen jehličí, pupeny a semena. V zimě je jeho potrava jen z živých rostlin a stromů, živočišná potrava v půdě je nedostupná. **Z toho vyplývá, že pro jeho zachování a podporu jsou nezbytné dospělé a zdravé, zelené a tudíž nikoliv suché lesy.** Zákaz těžby kůrovcem napadených stromů vedl k podpoře kůrovců a je proto z těchto hledisek pro ochranu ptactva neodborný a vede ke zhoršování ptačích životních podmínek. Úbytek ptactva v mrtvých lesích po žíru kůrovce je pro návštěvníky patrný také tím, že není slyšet jejich zpěv a tím se snižuje také turistický prožitek. Toto stanovisko podporuje „Vyjádření obce Horská Kvilda ze dne 24. 7. 2006“, která uvádí, že argumentace Správy NP a MŽP k ochraně „naturových“ ptáků je zcela protichůdná, ryze účelová a proto nepřijatelná. Bylo zjištěno, že i elitní výběrové stromy jsou napadeny lýkožroutem z 1. rojení r. 2006 a že se neprovádí žádné opatření k jejich ochraně. Z napadených elitních stromů kůrvec vyletěl v létě r. 2006, z dalších vyletěl v teplém podzimu r. 2006 po druhém rojení a rozšířil se tak do okolí. Z každého takového stromu se podle způsobu množení kůrvec rozšíří 5,8 krát. Skutečně bylo v bezprostřední blízkosti zjištěno dalších 14 stromů, ze kterých již opadává kůra. **Postup Správy NP je v přímém rozporu s uvedenými**

předpisy, které kladou důraz na ochranu geneticky vhodných porostů a jejich dlouhodobé zachování. Nezasahováním proti kůrovci došlo k podstatnému zhoršení, k radikálnímu snížení počtu živých plodících stromů až na zakmenění 0,6. **Ze zjištěných napadených stojících stromů se odumírání dále rozšíří, což povede k další postupné likvidaci celé genové základny.** Řídké porosty poškozují vichřice podle stupně proředění až 10 krát silněji. To se projevilo i při vichřici Kyrill z 18 a 19. ledna 2007 v sousedních porostech 2. zóny, ve kterém leží dle odhadu přes 1000 m³ polomů. Proto k likvidaci horního patra může dojít ještě dříve větrem, než ho zničí kůrovec. Náměstek ministra RNDr. Libora Ambrozka, RNDr. **Ladislav Miko zakázal asanaci kůrovci napadených stromů v I. zóně č. 58 Prameny Vltavy do té doby než o tom rozhodne komise.** Komise sestavená náměstkem Mikem zakázala pokračovat v asanaci stromů. Rozhodnutím komise bylo výslovně zakázáno pokácení napadených stromů. **Usnesení, stanovené komise, předcházela blokáda asanace napadených stromů aktivisty Hnutí Duha.** Blokáda trvala od 15. srpna do počátku září 2003. Na jaře roku 2004 dokončil lýkožrout smrkový žír v NP Bavorský les. Ohnisko čítalo cca 1200 stromů a vyskytovalo se již přímo u státní hranice. Jednalo se o **poslední živé smrky** v blízkosti I. zóny č. 58. V roce 2007 byl zjištěn při monitoringu I. zóny č.58 již 25 násobek souší oproti roku 2003. V roce 2003 bylo zjištěno 18 ks souší a v roce 2005 již 456 ks souší. Převážná většina souší zjištěných v roce 2005 je v porostech přímo navazujících na **porostní skupinu 80G2, která by měla být předmětem ochrany zvláště významného genetického zdroje pro 8. vegetační stupeň.** Z celkové plochy I. zóny č.58 „Prameny Vltavy“ odumřelo do r.2006 cca 20 ha lesa, tedy 26%. Správa NP ztratila spolehlivý přehled a/nebo aktuální stav kůrovcem napadených stromů záměrně nezjišťovala. **Při bezzásahovém managementu všechny dospělé smrkové porosty v oblasti „Pramenů Vltavy“ budou do 8-10 roků zcela zlikvidovány.** Důsledky takového vývoje se projeví na ohrožení pramenné oblasti Vltavy, ovlivní hydrický režim z hlediska jímání vody, odparu, rozkolísanosti odtoku a ohrozí horní tok Vltavy erozí. Bude zhoršena jakost odtékajících vod vysokým obsahem dusíku a fosforu, což se projeví i na jakosti zásob spodní pitné vody. Důsledky se projeví na teplotě, neboť suché stromy propouští více světla a záření, vyšší teploty povedou ke změně půdního rostlinného pokryvu, k rychlému rozkladu lesního humusu a tím ke zhoršení úživnosti půdy a zhorší se tím podmínky pro růst příštího lesa. **Nepříznivý vliv bude mít takový vývoj na charakter blízkého vrchoviště, „Černohorský močál“, neboť lesní porosty v jeho okolí zajišťují půdní a klimatickou ochranu.** Tento postup je v rozporu s ustanovením zákona č. 254/2001 Sb., o vodách ve znění pozdějších předpisů, který v § 1 ukládá všem vlastníkům půdy a vod nezhoršovat odtokové poměry, v § 2 ukládá chránit místa s přirozenou akumulací vody a v § 27 zlepšovat retenci území. Podle ustanovení lesního zákona č. 289/1995 Sb., § 32 je vlastník lesa, tedy Správa Národního parku povinen provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les, zejména preventivně bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů. **Při přemnožení škůdců je vlastník lesa povinen podle téhož paragrafu, odst.2 činit bezodkladná opatření k jejich odstranění a zmírnění jejich následků.** Novelizovaný z.č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, uvádí ve svém § 22, že ustanovení o zásazích proti škůdcům lze použít *jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody*. Text citovaného § 22 zákona č.114/92 Sb. nijak nezavazuje orgány ochrany přírody **povinnosti provádět opatření proti škůdcům a chránit tak i lesy národních parků proti působení škodlivých činitelů na les.** **Pravomoc orgánů ochrany přírody se vztahuje pouze na zásahy, tedy způsob a rozsah, jakým mají být potřebná opatření prováděna.** **Zákaz těžby kůrovcem napadených stromů je z hlediska citovaných zákonů zřetelným porušením zákona ze strany jak MŽP tak i Správy NP.** Pojem „opatření“ je svým obsahem pojmem širším než pojem „zásahy proti škůdcům“, které vyjadřují vlastně jednu z možných konkrétních forem „opatření“.

Při vysokém rozmnožovacím potenciálu lýkožrouta se při vysoké úmrtnosti vylíhne z jedné samice za rok 200 000 brouků, z nichž při uváděné 80% parazitaci přežije po 2-3 rojení 40 000 brouků, kteří stačí usmrtit 8 živých stromů. Značné šíření v I.zóně č.58 ukazuje podle počtu nově napadených smrků na rychlost množení za 1 rok 4-5 krát. Takový rozmnožovací potenciál byl prokázán rovněž po blokáde organizované hnutím DUHA na Plešném jezeře v r. 1999. Tam bylo zjištěno množení za jeden rok 5,8 krát. Další vývoj po r. 1999 u Plešného jezera v I. zóně č.124 vedl během následujících let k likvidaci horního stromového patra. Podobný vývoj postihuje již i zónu č. 58. Z r. 2003 na r. 2004 se počet nově napadených stromů zvýšil 8 krát. Z r. 2004 na r. 2005 se počet napadených stromů zvýšil dále ještě třikrát. Likvidaci zralých porostů kůrovcem Správa NP nesprávně připisovala „přirozenému maloplošnému rozpadu věkovitého porostu“, odkud se údajně kůrovec „lavinovitě nešíří“. Toto neodborné tvrzení vychází z neznalosti biologie kůrovce, o němž je i v podmínkách Šumavy prokázáno šíření na vzdálenost 1300 m a více, jsou prokázány **přelety a šíření větrem na vzdálenost 26-50 km.** Žír kůrovce ve vrchovištní smrčtině na SLT 8R měl mimořádně škodlivý vliv i na kleč, kterou kůrovec při přemnožení rovněž napadal a která měla chránit vrchoviště před vysoušením. Národní park tam přiznal 200 ks kůrovcem napadených smrků. Při prokázaném

způsobu šíření kůrovce představuje existence počtu 200 ks nezpracovaných stromů za jediný rok usmrcení 6 ha dalšího porostu v r. 2007 a při pokračování povede k úplné likvidaci dospělých smrků během 4 let. Z Bavorska“ v r. 2006 vyletěl kůrovec z 1200 smrků a napadl u nás přibližně 12 ha lesa.

Bezzásahový režim v národním parku

Vládní nařízení č.163/1991 Sb ve svém § 2 nepředepisuje zavádění bezzásahového režimu, předepisuje pouze omezení lidských zásahů a udržení stávajícího stavu. Jde o základní ustanovení, podle něhož vše, co se v Národním parku děje má být v souladu s jeho posláním. Nic, tedy žádná činnost nebo nečinnost nesmí být v rozporu s jeho posláním nebo nesmí naplnění poslání Národního parku ztěžovat nebo znemožňovat. Vedení NP Šumava usiluje o to, aby NP ŠUMAVA byl zařazen do kategorie II. podle kritérií IUCN. Podle části II. (managementové kategorie) těchto kritérií, vydaných v r. 2000 se nikde bezzásahová území v národních parcích nepředepisují. Jde o chráněná území, udržovaná především pro ochranu ekosystémů a pro rekreaci. Chráněné ekosystémy mají být navždy uchovány pro současnou i budoucí generace. Národní parky této kategorie nesmí být exploatovány, pokud by exploatace odporovala účelu, pro který byly zřízeny. V národních parcích II. kategorie lze využívat přírodní zdroje, pokud nepůsobí škodlivě na cíle managementu. Při využívání území národních parků II. kategorie musí být brány v úvahu potřeby místních obyvatel a jejich živobytí. Proto opatření, směřující k ochraně ekosystémů, tedy k ochraně před kůrovcovými kalamitami jsou v souladu s doporučeními IUCN. Na těchto zásadách nemůže nic změnit ani dopis Rogera Croftse ze dne 30. 3. 2005, který na základě krátké návštěvy Šumavy pracovníků Martina Solara a Pierra Gallanda v r. 2002 a v r. 2005 bezzásahový režim pouze doporučují. Pro misi pracovníků IUCN bylo charakteristické, že podklady pro ni ze 68 % zpracovávalo nesprávně, neodborně a tendenčně Hnutí DUHA, z 28% Národní park Šumava a ze 4% obce. Nutno zdůraznit, že ze zařazení NP Šumava do II. kategorie IUCN nevyplývají pro MŽP ani pro NP Šumava žádné ekonomické výhody ani dotace nebo subvence. Platný LHP uvádí, že v 1. zóně se uplatňuje výlučně funkce ochrany přírody, celé její území bude ponecháno přirozenému vývoji, bez ovlivňování člověkem a tedy i bez veškeré lesnické činnosti. Tato formulace zdůrazňuje ochranu přírody, vyhnula se však problematice ochrany lesa jako nejdůležitější součásti přírody před zničujícím vlivem kůrovce. **Po tragické likvidaci starých pralesových šumavských porostů se v roce 2004 MŽP rozhodlo svůj postoj k bezzásahovosti přehodnotit, neboť došlo k závěru, že v podmínkách střední Evropy není možný zcela bezzásahový režim.** Proto ve Věstníku MŽP č.10/2004 připustilo 6 výjimek pro požární ochranu, údržbu cest a staveb, lov vybraných druhů zvěře, bránění šíření invazních druhů, ochranu vysazených listnáčů a jedle a revitalizaci vodního režimu. Je nepochopitelné, proč při těchto výjimkách nebylo pamatováno na ochranu proti kůrovci. Snaha o další rozšiřování ploch s bezzásahovým režimem nadále pokračuje a to přímo i v I. zóně č.58 „Prameny Vltavy“. Obranná opatření, tedy asanace stojící hmoty, provedená v r. 2003 a 2004 zachránila 500 -1000 dospělých smrků, tedy asi 2,5 ha lesa. Kromě odchyty bylo za dva roky oloupáno 2370 stojících stromů a ve vedlejší II. zóně pokáceno 3940 m³. Rok 2006 však znamenal opět návrat k bezzásahovosti. Došlo k zamlčení hrozícího nebezpečí. Kromě zóny č.58 se tento nebezpečný postup týká dalších cca 500 ha již tehdy zjištěných kůrovcem napadených porostních ploch. V r. 2005 již samo MŽP připouští (čj.620/1654/04), že **odumřením stromového patra dochází k zásadním změnám stavu stanovišť, které jsou předmětem ochrany EVL.** Tento stav by mohl vést ke zhoršení stavu populací jednotlivých druhů, vyžadujících přísnou ochranu podle směrnice Rady 92/42/EHS nebo směrnice Rady 79/409/EHS. Cílem ochrany EVL je udržení stavu přírodních stanovišť. **Rozpad stávajících lesních porostů vlivem šíření kůrovců není v souladu s požadavky práva EU v oblasti ochrany přírody a krajiny.** Současný stav, kdy na území I. zóny č.58 „Prameny Vltavy“ o celkové rozloze 76,9 ha je povoleno zpracování a asanace kůrovcem napadených stromů jen na ploše 19,41 ha, tedy pouze na jedné čtvrtině plochy vede k přímému ohrožení samotné existence této zóny. Kůrovcem napadené stromy se nacházejí podle zjištění znalce na celém území zóny č. 58 a jsou potenciálním zdrojem dalšího šíření a zničení dospělého lesa na celém území této zóny během příštích 8-10 let. Kůrovec se podle zjištění v této zóně při volném průběhu bez asanace rozmnoží během jednoho roku 4 násobně. Stejná rychlost množení kůrovce byla ověřena v podobné nadmořské výšce i v I. zóně č.124 (Trojmezí) v r.1999. Při vytváření EVL podle programu NATURA 2000 a Smaragd bylo pro ochranu vrchovišť stanoveno zabezpečení lokalit proti nežádoucím vlivům z okolí. K těmto nežádoucím vlivům náleží i úhyn dospělých porostů v jejich bezprostředním sousedství. Dosavadní uplatňování bezzásahového managementu proti kůrovci odporuje doporučením, která vyplývají z vydaných evropských směrnic. Tyto směrnice výslovně uvádějí, aby i malá kůrovcová ohniska byla likvidována. Přes známá nebezpečí další likvidace starých lesů obsahovala směrnice Správy NP č.9/2006 výslovný zákaz asanace polomů a kůrovcem napadených stromů při současném rozšíření výměry území ponechaného samovolnému vývoji, tzv. režimu 0 na 20%, jde tedy o svévolné rozšíření bezzásahového území z dosavadních 13%

o **55 %**. Následky kalamitního rozmnožení kůrovce se projevily již nyní na ničení klečových porostů, které mají tvořit ochranu vodních toků a rašelinišť. Prořezání porostů po žíru kůrovce způsobuje ohrožení zbylého porostu, neboť řediny a porostní mezery postihuje silný vítr až 6 krát intenzivněji než porosty hustší. To prokázala řada dřívějších šetření také po kalamitě r.2002 přímo v Národním parku. **Proto i systematická ochrana proti kůrovci i v sousedních II. zónách je potřebná.** Pro cílový soubor O21 lesů zvláštního určení geneticky cenných porostů předepsal LHP na období r. 2000-2009 jednoduchou přípravu půdy a v potřebné míře umělou výsadbu nejlépe obalovaných sazenic. Výchova porostu se má zaměřit na dosažení přirozeného rozestupu sazenic, zdravotní výběr (tedy i výběr kůrovcem napadených stromů), individuální výběr. Pouze návětrné stěny mají být ponechány bez zásahu. Tento LHP byl schválen dne 15. 6. 2000 ředitelem odboru ochrany lesa MŽP pod čj.00L/8/0a/00. **Uplatňování bezzásahového režimu a záměrné vytváření „divočiny“ tedy odporuje ustanovení lesního zákona č.289/1995 Sb. a zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a je svévolným rozhodnutím Správy Národního parku.** Správa NP své záměry a svoje škodlivé postupy vtělila i do své závazné Směrnice č.9 z r. 2006, v nichž se bezzásahový „režim 0“ rozšiřuje z dosavadních 13% na 20%, tedy o celkových 53%.

Samotný územní plán Jihočeského kraje nedostatečně odráží postup Národního parku, který při uplatnění dokumentu „Poslání a vize NP Šumava“, zpracované v říjnu 2005 může vést k těmto dopadům:

1. Rozsah zalesněné plochy kraje se zmenší asi o 24 000 ha
2. Území kraje se více otevře větrnému proudění s příslušnými nepříznivými důsledky orkánů pro obyvatelstvo a přírodu. Bude výrazně narušen krajinný ráz, jeden z předmětů ochrany národního parku
3. Velká plocha mrtvých lesů po kůrovci bude zachycovat méně škodlivin z ovzduší
4. Mrtvé lesy podstatně zhorší vodní hospodářství kraje, pokud jde o vsak do půdy, povodňový odtok a jakost spodní vody. Odtékající voda bude mít vyšší obsah dusíku a fosforu z rozloženého lesního humusu a zhorší se eutrofizace vodních toků a hlavně jezer Lipno a Orlický.
5. Zvýší se podstatně nebezpečí lesních požárů vzhledem velkému množství suchého dřeva a zvýšení teploty půdního povrchu pod mrtvými stromy
6. Správa NP a MŽP předpokládají vysoké nebezpečí padajícími mrtvými stromy pro turisty a připravuje omezení turistického ruchu (MŽP č.j. 400/3504/420/2119/03 ze dne 15.1.2004)
7. **Postup Správy Národního parku byl v rozporu s mezinárodními snahami o ochraně ptactva, omezování skleníkových plynů a působí i na zvýšení působí i na zvýšení oteplování planety.“**